

КАТЕГОРІЙНИЙ І ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОЇ ЛІНГВОПЕРСОНОЛОГІЇ

Загнітко Анатолій Панасович

*д-р філол. наук, чл.-кор. Національної академії наук України, проф.
Український мовно-інформаційний фонд НАН України*

Визначено особливості становлення лінгвоперсонології як науки, її зв'язок із сучасними філософськими вченнями, схарактеризовано первинний зв'язок лінгвоперсонології з філософією персоналізму, виявлено основні ознаки особистої лінгвоіндивідуалізації та народно-мовної індивідуалізації з її просторовими й часовими варіаціями. Диференційовано рівні лінгвоперсонології, її принципи, прокоментовано виділення категорій лінгвоперсонології з послідовним простеженням їхнього співвідношення з рівнями лінгвоперсонології.

Ключові слова: лінгвоперсонологія; рівні лінгвоперсонології; персоналізм; персонотексти; індивідуалізації; полііндивідуалізації.

У лінгвістичному просторі сучасних студіювань помітними є дослідження з лінгвоперсонології, що концентрують увагу на окремих її рівнях: орфографічному (О.М. Татаринцева), категорійному чи функційно-морфологічному зі спробою встановлення типології персонотекстів (Т.А. Головіна) або ж окреслюють загальне тло її проблематики (В.П. Нерознак, Й.А. Стернін та ін.). До цього слід додати спроби чіткого демінування поняттєво-термінологічного апарату лінгвоперсонології, в межах якого слід диференціювати (Й.А. Стернін та ін.) власне-комунікативний (*комунікативна поведінка, комунікативний факт, комунікативна ознака, комунікативна дія* та ін.), вербально-/невербально-комунікативний (*вербальний комунікативний акт, невербальний комунікативний акт* і под.), комунікативно-когнітивний (*лінгвоконцепт, мовно-ментальний субстрат* тощо), функційно-прагматичний (*конотація, експресивність* і т. ін.), мотиваційно-символьний (*лінгвокультурема, інтенційність, мотиваційно-фатична й комунікативно-ситуативна настанова, лінгвосимвол* і под.) її рівні. Здебільшого вважають (В.П. Нерознак, Ю.Є. Прохоров та ін.), що вперше необхідність виділення лінгвоперсонології як окремої лінгвістичної дисципліни наголосив М.С. Трубецької [3-7], який стверджував, що особистістю є “не лише окрема людина, але й народ”, хоча її витoki беруть початок у філософському обґрунтуванні людської особистості як філософської персони.

На початку ХХ ст. активно опрацьовували питання персоналізму М.О. Бердяєв, Л.І.Шестов, а сам термін уперше було використано Ф. Шлеєрмахером (1799 р.). У вченнях Ф. Якобі, А. Олкота, Ш. Ренув'є, Л. Прата розглядалося питання персоналізму як дотичне. Згодом почали говорити про етичний персоналізм (М. Шелер), критичний персоналізм (В.Л.Штерн (концепція інтелектуального коефіцієнта), персоналізм як складник теологічної етики (Х. Тиліке), есхатологічний персоналізм (М.О. Бердяєв, для якого очевидним є: індивід як невідокремлена

частина природного світу з підпорядкуванням його закономірностям; особистість – подібність Богові). Актуалізованими виступили персоналістські тенденції в німецькій філософії з аналізом задатків і здібностей індивіда, глибинних сфер індивідуального життя, в силу чого піддано аналізу “особистісний метод” як універсальний засіб пізнання людини.

У сучасному мовознавстві лінгвоперсонологія належить до тих напрямів, що активно розвиваються. Вона є наукою, яка спроможна відповісти на актуальні питання, пов’язані із видозміною лінгвістичного портрету мовця в різні часові зрізи його життя, простежити динаміку лінгвопортрету мовного етносу в синхронному й діахронному вимірах. Усе це підтверджує актуальність встановлення категорійної системи лінгвоперсонології та з’ясування її парадигмального статусу.

Грунтовний аналіз категорійного й парадигмального простору лінгвоперсонології має опертям визначення системи її категорій із послідовним розкриттям їхньої ієрархії, функційного навантаження тих чи тих категорій у комунікативно-дискурсивних практиках, що і є метою дослідження. Актуалізована мета передбачає з’ясування відповідних завдань: 1) схарактеризувати еволюцію поглядів на лінгвоперсонологію; 2) визначити її категорійну систему; 3) встановити парадигмальний простір лінгвоперсонології; 4) виявити рівні лінгвоперсонології з послідовним розкриттям особливостей дослідження на кожному з них. Наукова новизна студіювання мотивована дефінуванням категорійної системи лінгвоперсонології, її парадигмального простору та основних рівнів. Теоретичне значення аналізу визначає тлумаченням категорійно-парадигмального простору лінгвоперсонології з розкриттям особливостей ієрархії категорій та рівнів. Практичне значення окреслене значущістю спостережень над проблемою, що знайдуть застосування в університетських курсах з актуальних питань сучасної лінгвістики та опрацюванні спеціальних курсів та семінарів.

Окремі спостереження про особливості мовної особистості, мовного портрету народу можна знайти в працях В. Гумбольдта, В. Вундта, О. Потебні та інших видатних лінгвістів кінця XIX – початку XX століття. У філософії цього часу з’являється поняття персоналізм, уперше використане засновником французького неокритицизму Ш. Ренув’є (1903) у праці “Персоналізм”, що в дослідженнях Е. Муньє набуло чіткої дефініції в так званому особистісному універсумі, де значущими є виділені сім рівнів особистості: 1) втілене існування; 2) комунікація; 3) інтимне звертання; 4) протистояння; 5) свобода й необхідність; 6) вище достоїнство; 7) втягнення [Муньє 1995, 126], які послідовно простежувано в мовно-мовленнєвих реалізаціях лінгвоперсони. Останні співвіднесені з двома напрямками творчої мовної особистості – деперсоналізації й персоналізації, взаємодія яких і визначає функційне навантаження особистісного універсуму. Для персоналізму визначальною є людська особистість у її антропологічній всезагальності, оскільки вона індивідуальна, неповторна й одинична. Особистість постає єдиною реальністю, що мотивує необхідність розмежування індивіда й особистості. Останнє легко простежити в пошуках екзистенціалістів, які ґрунтовно відобразили

ворожість суспільства й особистості. Е. Муньє у своїх працях намагався розкрити основні мету й завдання персоналізму, визнаючи, що персоналістським є вчення, що стверджує “примат людської особистості щодо матеріальної потреби й систем колективності” [Муньє 1994, 126]. Особистості в персоналістському тлумаченні властива єдність трьох характеристик: екстеріоризації, інтеріоризації й трансценденції. Екстеріоризація виявлювана в реалізації особистості назовні, інтеріоризація – як внутрішнє її зосередження, власний духовний світ. Перебуваючи в активній взаємодії та трансцендентному русі, вони, зорієнтовані на вищі цінності – істину, красу, благо. Тому однієї з основних ідей у розумінні особистості є думка про залучене існування. Персоналісти акцентують увагу на пробудженні особистісного начала в індивідуумі, виявах особистого спілкування. Такий підхід перекликається з етичним вченням М. Шелера й феноменологією етикою Е. Левінаса, який розвивав ідею про двоїтий характер особистого спілкування, оскільки кожний індивід “має мету в собі й водночас для всіх”, а зустріч *Я й Ти* в *Ми* створює особливий досвід – комунікацію душ, що реалізується “по той бік слів і систем”. Для персоналізму, персоналістської філософії важливим є тлумачення понять *особистість, творчість, комунікація, співтовариство, культура*, а для лінгвоперсонології – *мовна особистість, мовна творчість, мовна комунікація, мовне співтовариство, мовна культура*, що є відповідними категоріями. Для лінгвоперсонології актуальними є опрацьовувані в персоналістській філософії напрями – соціальний, етичний, релятивістський, де перший обґрунтовує проект нової цивілізації з домінуванням у ній особистості та її духовних цінностей, другий – актуалізує значущі питання справедливості в людських взаєминах. Релятивістський має опертям умовність будь-якого спілкування, в якому більше імпліковано, ніж експліковано. Сучасне відродження основоположних ідей Е. Муньє свідчить про необхідність вивчення людської особистості в усіх її вимірах.

На думку В.П. Нерознака, “Концепт *мовна особистість* формується на перетині філософських концепцій персонології, персоналізму й теорії мовної особистості, яку ми називаємо *персонологією*” [1995], що є основою для виділення в межах загальної персонології самостійного напрямку науки про мову – лінгвістичної персонології. Остання досліджує стан мови (індивідуації) й “окремої людської особистості (ідіолектної особистості), й багатолюдської (полілектної) мовної особистості народу” [1996, 13]. Можна говорити про системно змінювані в часі мовні індивідуації окремої особистості, які сукупно становлять її мовну біографію, а в народі таку зміну простежувано в просторі й часі. Їхня множина виявляє діахронно змінюваний і територіально варіативний мовний портрет народу. Для окремої мовної особистості (індивіда) легко визначити ключові слова як домінантні показники світоглядних орієнтирів, когнітивних параметрів, репрезентанти його естетичних смаків та ін. Так, для поезії Т. Шевченка такими словами є *Людина/Люд/Люде/Люди* – 299, *Бог* – 284, *Серце* – 185, *Доля* – 142, *Україна/Вкраїна* – 127, *Слава* – 103, *Слово* – 99, *Душа* – 93, *Воля* – 90, *Правда* – 74, *Кров* – 75, *Рай* – 65, *Добро* – 53, *Дума* – 45, *Живий* – 29, *Рід* – 10, *Зло* – 8, *Лжа/*

Неправда/Брехня – 6 (<http://www.mova.info/cfqsh.aspx>) і т. ін., частотними вони є і для Г. Сковороди (див.: (<http://www.arts.ualberta.ca/~ukr/skovoroda/NEW/index.php>)). Частота кожного з них у той чи той період творчості в кожного майстра слова буде більшою або меншою, що легко встановити з опертям на чотиритомний конкорданс мови його поетичних творів. У своїй множині вони окреслюють вияв його мовної особистості, а їхнє смислове поле з урахуванням усіх напрямів потенціалу нарощення охоплюватиме чи не основне асоціативне тло. Істотним є те, що репрезентативність названих лексем у віртуальному просторі й сьогодні постає вельми показовою: *Україна/Вкраїна* – 6030000 в “Google” і 148000000 в “Яндекс”, а далі відповідно подано: *Воля* – 22100000 / 17000000; *Доля* – 28200000 / 26000000; *Бог* – 45700000 / 198000000”, *Душа* – 37400000 / 160000000; *Добро* – 77000000 / 126000000, *Зло* – 20500000 / 26000000; *Правда* – 125000000 / 146000000; *Лжа* – 48500 / 51000; *Серце* – 1780000 / 2000000; *Рід* – 528000 / 2000000; *Дума* – 20200000 / 46000000; *Слово* – 76200000 / 673000000; *Слава* – 37800000 / 62000000; *Живий* – 2060000 / 2000000; *Кров* – 1240000 / 44000000; *Людина* – 10300000 / 18000000; *Рай* – 23200000 / 213000000, з-поміж яких найвища частота (наявні певні відмінності в “Google” і “Яндекс”, що суттєво не впливають на абсолютний показник реакцій) притаманна лексичним одиницям *Людина*, *Україна/Вкраїна*, *Бог*, *Серце*, *Слово*, *Рай* як вербалізаторам відповідних концептів. З певною долею умовності можна стверджувати їхню актуалізованість у часових і просторових індивідуаціях народу/народів як мовної особистості, лінгвокогнітивних навантажень і мотиваційно-комунікативних настанов. Для М. Коцюбинського показовою також є відповідна частота таких лексем, виявом його естетичних смаків та ін., пор.: *Людина* – 1140, *Серце* – 801, *Слово* – 613, *Живий* – 317, *Правда* – 311, *Бог* – 262, *Душа* – 218, *Кров* – 190, *Україна/Вкраїна* – 108, *Доля* – 86, *Дума* – 81, *Слава* – 51, *Воля* – 76, *Добро* – 38, *Рід* – 28, *Зло* – 10, *Рай* – 8, *Лжа/Неправда/Брехня* – 5, де на абсолютному рівні перебувають *Людина*, відносно нижче – *Серце*, *Слово*. Навіть побіжний погляд дозволяє побачити спільність загальних цінностей в індивідуаціях митців та полііндивідуацій.

Для людської особистості визначальними постають змінювані різночасові індивідуації, а для полііндивідуацій мовної особистості *народ* вони можуть бути одночасні й різночасові з різноманітними варіаціями у просторі, але для тих і тих істотним є зв'язок *мова* ↔ *свідомість* ↔ *культура*. Поняття індивідуації на позначення процесу спонтанного самостановлення особистості широко застосовувано в аналітичній психології. Індивідуація властива кожній людині й охоплює дозрівання, розгортання й удосконалення особистості, що відповідно мотивує диференціювання щонайменше трьох хронологічних зрізів індивідуацій. На кожному з таких зрізів наявні тяглі мовні величини й величини еволюційні, динаміка яких може охоплювати різну сумарну кількість фіксованих змін. Останні слід констатувати з урахуванням раптової і/або поступової змінюваності.

Мовна особистість у процесі свого самостановлення має декілька визначальних етапів: 1) усвідомлення власного мовного потенціалу; 2) самоусвідомлення

мовного *Я* як *Ego*; 3) усвідомлене поглиблення й саморозвиток мовленнєвих інтенцій, кожний з яких містить підетапи. Відповідно й індивідуація народу як мовної особистості охоплює низку етапів: 1) формування мовного простору як етнічної цілісності; 2) самоусвідомлення лінгвоетнічної спільноти з належним рівнем самоідентифікації; 3) мовно-духовний розвиток лінгвоетнічної спільноти з набуттям ознак нації. Заявлені етапи надзвичайно ємні у своєму вияві й охоплюють місткі підетапи, виділення й характеристика яких вимагає особливого підходу. До цього треба додати, що індивідуації особистості динамічні в часовому просторі не постають тотожними, внаслідок чого легко простежити видозміну динаміку авторського лексикону як одного з найістотніших компонентів кваліфікації мовної особистості, еволюцію модальних інтенцій тощо. В авторському лексиконі спостережуваними є а) особливості функційного навантаження опозицій тотожності, контрарності, еквіполентності, привативності тощо; б) звуження чи розширення атрибутивного, номінативного та інших компонентів; в) зменшення чи збільшення кількості тематичних слів (пор. Персонотексти Г. Сковороди, Т. Шевченка, М. Коцюбинського); г) зниження/посилення частоти тих чи тих лексичних компонентів (пор. вербалізатори концептів *Людина, Душа, Горе* та ін. у лінгвоперсоналіях Г. Сковороди, М. Коцюбинського); г) повторюваність вербалізаторів ключових концептів; д) витворення нових концептів та їхня вербалізація; е) еволюція граматичної норми з опертям на загальнонаціональну норму і т. ін. Подібне легко простежити, наприклад, на лінгвотекстах М. Коцюбинського, що структуровані в експериментальному дослідницькому корпусі текстів (<http://52.28.184.95/bonito/>) обсягом у 86,5 млн. словоформ, створеному на кафедрі української мови та прикладної лінгвістики Донецького національного університету в 2009-2014 роках (автор Н.А. Бройко), пор.: у лінгвотекстах письменника зафіксовано 53 випадки фіксації лексеми *подарунок* на 76,8 млн. словоформ, з-поміж яких 46 засвідчено в епістолярії різних періодів з особливою інтенсивністю в час підготовки й виходу оповідання “Подарунок на іменини” й опісля нього. Таке навантаження лексеми *подарунок* свідчить про її закріплення в листуванні й щоденникових записах, у художньо-мистецькій спадщині вона є ключовою лише для оповідання, що написано в останній період творчості – в 1912 році на о. Капрі, виступаючи його темою з постійним обростанням (шестикратним) у ньому різноманітними смисловими нашаруваннями. В епістолярії лексема *подарунок* є однією з реалізацій імператива в його окремих різновидах: а) нежорсткому – необхідність просто обговорити питання перебігу святкування: *Цілий тиждень знайомі обмінювались подарунками, які виставляють на цілі святаки на столі* (1911р.); б) жорсткому, коли ситуація мотивує реалію: *Треба було йти <на весілля > Купив я йому в подарунок краватку й пішов* (1910р.) і т. ін.

Не заторкуючи питання ґрунтовної кваліфікації й класифікації типів мовної особистості – лінгвоперсоналій, оскільки такий аналіз не входить у коло досліджуваних завдань, можна говорити про систему рівнів, категорій лінгвоперсоналогії. З опертям на визначальну динаміку і/або зміну ідіолектної особистості

в часовому вимірі слід вирізняти ядрові, напівпериферійні й периферійні її компоненти, реалізовані на відповідних мовних рівнях та в конкретних витворюваних/вितворених величинах (висловлюваннях ↔ висловленнях), зокрема персонотекстах. У силу цього виділення Ю.М. Карауловим [Караулов 2010, 56-60] трьох рівнів організації мовної особистості – вербально-семантичного, лінгвокогнітивного, прагматичного (або мотиваційного) – ґрунтовано на її потенційній можливості виявляти себе на кожному з них. Кожний із цих рівнів відбиває особливості організації мовної особистості, її інтенцій. Тією чи тією мірою ідеї про особливості реалізації мовною особистістю на кожному з рівнів знайшли розвиток і поглиблення в низці студіювань (В.І. Карасик [2002, 187-194], Т.А. Космеда [2006, 104-114], І.А. Стернін [2002, 4-21] та ін.). Найпоказовішими є студіювання лексичного потенціалу мовної особистості з окресленням закономірностей вияву в ньому семантичного насичення тих чи тих структур. Показовими є студіювання мовної особистості в окремії з функційно навантажених для такої особистості дискурсивних практик зі встановленням статусного навантаження окремих лексичних шарів – політичного, церковно-релігійного, філософського і т. ін., виявом ролі оцінного простору – від власне-позитивного, нейтрального до різко негативного, осудного, кваліфікації тих чи тих речей як національно чужих, неприйнятних, пор., наприклад, вияв у щоденникових записах Катерини II словосполук на кшталт *отвратительная гримаса, глупая физиономия, девицы дрянного поведения, язвительная насмешка, в человеке, самом тупом и лишенном всякого воображения и ума* як негативно маркованих (цит. за: [Никитина 2013, 248-252]). Для дискурсивних практик М. Коцюбинського характерним є абсолютне співвідношення художньо-белетристичної (обсягом у 373907 лексем) та епістолярно-мемуарної (охоплює 300529 лексем і словоформ) дискурсивних практик, їхньої відносної кореляції з публіцистичною (ємністю в 46431 лексем) і фольклорною (всього більше 3000 лексем). Показовим є те, що загальне вербальне тло митця охоплює 553860 одиниць, а реченнєві утворення – 61766 із максимальним обстеженням його документів – 718. На вербально-семантичному і асоціативно-смысловому рівні в М. Коцюбинського розміщені величини власне-людського світобачення й інтерпретації, тому оцінна призма налаштована на відбиття реалій довкілля через світосприйняття, що виявлювано через вербалізацію концепту *Людина*, пор.: 1) людина як особа, особистість, духовна сутність: *він досі не був цілою людиною, іно половиною; Вона була для нього чужою людиною; Най добрі люди розсудять; Ще люди сміятимуться; З карих, трохи посоловілих очей визирали неспокій та задума, наче вона загубила моральну рівновагу нормальної людини*; 2) людина як носій і втілювач стосунків, суспільних відносин, усталених моделей співжиття, що часто є основою для порівняння: *От краще помиріться з Олександром та живіть, як добрі люди; зять – чужа людина; джерелом повідомлення є також покликання на людину: казали люди; добрі люди нараяли жити на віру*. Цілком логічно встановити, що найінтенсивнішим компонентом

метафорики М. Коцюбинського, його образно-семантичної версії світу постають вершинно частотні лексичні одиниці (пор.: [Космеда 2012, 34-45; Карасик 2007, 78-87]).

До ядрових категорій лінгвоперсонології належать „мовна особистість”, „мовна свідомість”, а також категорії „мовна картина світу”, „когнітивна картина світу”. Персонотексти мовної особистості утворюють цілісність із відповідними часовими зрізами, за якими можна встановити: а) еволюцію мовно-мовленнєвої інтелектуалізації мовної особистості з диференціюванням етапних індивідуацій; б) закономірності поглиблення відбиття позамовної дійсності; в) диференціювання комунікативно настановних та експресивно-естетичних реалізацій; г) інтенсифікацію психолого-інтенційного ефекту; ґ) збільшення конотативно-смислового тла тощо. Мовна особистість цілком свідомо й відповідально ставиться до власної мовної практики, є виявом соціально-корпоративного, суспільно-культурного, територіально-регіонального середовища, традицій виховання [Загнітко 2012/2, 345-346], тому її дослідження слід здійснювати з опертям на низку семантичних, комунікативних та інших категорій із використанням принципів контрастивності, системності та ін. В. фон Гумбольдт, розглядаючи зв'язок мови з мисленням людини, культурними цінностями, наголошував на значущості для особистості силового [Гумбольдт 2000, 46] поля мови, дух якої індивідум спроможний пізнати через глибину мовного знака. Індивідум формується в „семантичному полоні мови”, освоюючи та засвоюючи його, тому індивідуації мовної персоноособистості прямо і/або опосередковано корелюють з народномовною особистістю, її просторовими й часовими індивідуаціями. Визначення особливостей реалізації диференційних ознак у дискурсивних практиках і загалом диференціювання дискурсів за цими кваліфікаційними параметрами окремої мовної особистості й народномовної особистості має опертям рівневі структуруацію лінгвоперсонології, що можуть розглядатися в узагальненій моделі лексику й граматикону мовної особистості, в межах яких легко простежити креативний потенціал конструкцій, емоційно-експресивне насичення тих чи тих формул, конотативні вияви словоформ, смислове наповнення утворень, розширення і/або звуження синтагматичного потенціалу і под. (пор. [Радбиль 2010, 86-185; Домброван 2013, 94-123]).

Лінгвокогнітивний рівень (тезаурус) вимагає особливого підходу до розгляду мовної особистості чи народномовної особистості, оскільки він взаємодіє з етнопсихологічними, соціокорпоративними, національно-ментальними, психоментальними та лінгвокультурними властивостями. Знаковим у національній свідомості є ставлення до мови, оцінка її як самодостатньої, неповторної, самоідентифікаційної, здатної до загальнокультурного акумулювання знань, надбань і досягнень інших народів, до оптимального вияву національно-мовної картини світу.

Мотиваційно-орієнтований рівень охоплює діяльнісну комунікацію з відповідним її прагматиконом (системою стратегій, тактик, намірів, мотивів, настанов, виявлюваною в процесі творення текстів та в їхньому змісті, а також особливостях

сприйняття чужих текстів із визначенням ієрархії цінностей у мовній моделі світу особистості) [Загнітко 2012/2, 345-346].

Перспективними є лінгвоперсонологійні студії з усіх рівнів мовної особистості та встановленням площин найактивнішої взаємодії ядрових категорій лінгвоперсонології. Теорія мовних рівнів відкриває перспективи студіювання індивідуальних портретів лексичних, морфологічних, синтаксичних, словотвірних мовних особистостей, функційне навантаження принципів орфографії [Татаринцева 2007, 7-12] як поєднання відбиття й умовності та пунктуації – індивідуальних портретів орфографічних, пунктуаційних мовних особистостей. Для лінгвоперсонологійних описів істотним є встановлення здібностей носіїв мови з простеженням максимального / мінімального нахилу до варіантності – фонетичної, фонологічної, морфемної, семантичної [Загнітко 2011, 495-505].

Сучасна лінгвоперсонологія з її кількома рівнями, з-поміж яких найбільш опрацьованими є вербально-семантичний, почасти комунікативно-мотиваційний рівні зі спробами визначення типології прагматичних інтенцій, вияву різного характеру девіацій, напрямів реалізації принципів комунікації з їхніми максимами й постулатами, простеженням комунікативних стратегій і тактик, когнітивний із послідовним розглядом певних концептосфер, встановленням співвідношення когнітивних глибин із формально-поверхневими. Останнім часом певного розпросторення набувають студіювання лінгводискурсивних практик, встановлення їхньої національно-мовної специфіки. Особливої уваги потребує розгляд комунікативних – лінгводискурсивних тональностей, лінгводискурсивних реєстрів – з характеристикою рівнів мовної особистості на кожній з окреслених площин лінгвоперсонології.

Загнітко А.А., д-р філол. наук, проф., чл.-кор. НАН України

Украинский языково-информационный фонд НАН Украины

Категориально и парадигмальное пространство современной лингвоперсонологии

Определены особенности становления лингвоперсонологии как науки, ее связь с современными философскими учениями, охарактеризованы первичная связь лингвоперсонологии с философией персонализма, установлены главные признаки личностной лингвоиндивидуации и народноязыковой индивидуации с ее пространственными и временными вариациями. Дифференцированы уровни лингвоперсонологии, ее принципы, прокомментировано выделение категорий лингвоперсонологии с последовательным исследованием их соотношения с уровнями лингвоперсонологии.

Ключевые слова: лингвоперсонология; уровни лингвоперсонологии; персонализм; персонотексты; индивидуация; полииндивидуация.

Zahnitko A.P., Ph. D., full professor, corresponding member of the National Academy of Sciences of Ukraine

The Ukrainian Lingua-Informational Fund of the National Academy of Sciences of Ukraine

Categorical and Paradigmatic Aspect of Modern Linguopersonology

Peculiarities of linguopersonology as a science and its relation to modern philosophical doctrines have been defined, the primary relation of linguopersonology to the philosophy of personalism has been characterized, the main features of personal individualization and the national language individualization with its spatial and temporal variations have been defined. The levels of linguopersonology and its principles

have been differentiated, the distinguishing of the categories of linguopersonology with consistent research of their correlation within the levels of linguopersonology have been commented on.

Key words: linguopersonology; levels of linguopersonology; personalism; personal texts; individualization; polyindividualization.

Література:

1. Головина Т.А. Лингвоперсоналогическое функционирование частей речи: статистический аспект (на материале художественных текстов) : автореф. ... канд. филол. наук / Татьяна Анатольевна Головина. – Барнаул, 2008. – 21 с.
2. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию / Пер. с нем. / Общ. ред. проф. Г.В. Рамшвили; Послесл. А.В. Гулыги и В.А. Звегинцева. – М. : Издательский дом “Прогресс”, 2000. – 400 с.
3. Домброван Т.И. Язык в контексте синергетики : [монография] / Татьяна Ивановна Домброван. – Одесса: КП ОГТ, 2013. – 343 с.
4. Загнітко А.П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Синтаксис : [монографія] / Анатолій Панасович Загнітко. – Донецьк : ТОВ “ВКФ “БАО”, 2011 – 992 с.
5. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни : В 4-х т. : [наук.-навч. вид.] / Анатолій Панасович Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – Т. 2. – 350 с.
6. Загнітко А.П. Типологія категорійної семантики невідмінюваних іменників / А.П. Загнітко // Акцентологія. Етимологія. Семантика : [зб. наук. праць]. – К. : Наукова думка, 2013. – С. 613–632.
7. Загнітко А. Теорія граматики і тексту : [монографія] / Анатолій Панасович Загнітко. – Донецьк : Ноулідж, 2014. – 480 с.
8. Загнітко А. Парадигмально-категорійні основи прикладної лінгвістики [монографія] / А. Загнітко, І. Данилюк, Ж. Краснобаєва-Чорна, О. Путіліна, Г. Ситар. – Вінниця : ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2015. – 472 с.
9. Карасик В.И. Языковой круг : личность, концепты, дискурсы : [монография] / Владимир Ильич Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
10. Карасик В.И. Дискурсивная персоналогия / В.И. Карасик // Язык. Коммуникация и социальная среда : [сб. науч. труд.]. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 2007. – Вып. 7. – С. 78–86.
11. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность : [монография] / Юрий Николаевич Караулов. – М. : Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.
12. Космеда Т.А. Комунікативна компетенція Івана Франка : міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри : [монографія] / Тетяна Анатоліївна Космеда. – Львів : ПАІС, 2006. – 326 с.
13. Космеда Т.А. Ego і Alter Ego Тараса Шевченка в комунікативному просторі щоденникового дискурсу : [монографія] / Тетяна Анатоліївна Космеда. – Дрогобич : Коло, 2012. – 372 с.
14. Мунье Э. Что такое персонализм? / Пер. с франц. И.С. Вдовиной. – М. : Искусство, 1994. 128 с.
15. Мунье Э. Персонализм // Французская философия и эстетика XX века / предисл. П. Морель. коммент. А.В. Густырь, И.С. Вдовина. – М. : Искусство, 1995. – С. 105–214.
16. Мунье Э. Надежда отчаявшихся / Пер. с франц. И.С. Вдовиной. – М. : Искусство, 1995. 238 с.
17. Мунье Э. Манифест персонализма / Пер. с франц. И.С. Вдовиной. – М. : Республика, 1999. 560 с.
18. Нерознак В.П. Лингвистическая персоналогия / В.П. Нерознак // Функциональная лингвистика : проблемы и перспективы : [материалы конференции]. – Симферополь : Таврический университет им. В.И. Вернадского, 1995. – С. 12–14.
19. Нерознак В.П. Лингвистическая персоналогия : к определению статуса дисциплины / В.П. Нерознак. Язык. Поэтика. Перевод : [сб. науч. труд.]. – М. : Московский государственный лингвистический университет, 1996. – С. 112–116.
20. Никитина А.Ю. Вербально-семантический уровень языковой личности Екатерины II (на материале “собственноручных записок императрицы Екатерины II”) / Алена Юрьевна Никитина // Вестник Чувашского университета. – 2013. – Вып. 4. – С. 248–252.

21. *Плесовских Т.С.* Лингвоперсонология в контексте антропологического подхода / Т.С. Плесовских. – ScienceTime. – 2014. – № 4. – С. 173–179.
22. *Прохоров Ю.Е.* Русские : коммуникативное поведение / Ю.Е. Прохоров, И.А. Стернин. – М. : Флинта, 2006. –
23. *Радбиль Т.Б.* Основы языкового менталитета : [монография] / Тимур Беньюминович Радбиль. – М. : Флинта : Наука, – 328 с.
24. *Стернин И.А.* Понятие коммуникативное поведение и проблемы его исследования / И.А. Стернин // Русское и финское коммуникативное поведение : [сб. науч. труд.]. – Воронеж : Изд-во ВГТУ 2000. – Вып. 1. – С. 4-20.
25. *Татаринцева Е.Н.* Лингвоперсонологическое функционирование принципов русской орфографии : Автореф. ... канд. филол. наук. – Барнаул, 2007. – 21 с.
26. *Трубецкой Н.С.* К проблеме русского самопознания : [собр. ст.] / Николай Сергеевич Трубецкой. – Париж: Евразийское книжное издательство, 1927. – 101 с.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2015.